

3:8-12 Attack on the Jews (continued)

1. Abarbanel, Maayan 6 Tamar 3 (pg. 313)

שהמלשינים קרה מקרה שראו את חנניה מישאל ועזריה בשעת מעשה כשנשמע קל קרנא משרוקיתא שהיו הכל נופלים על פניהם ומשתחווים למול הצלם וראו חנניה מישאל ועזריה שלא יכרעו ולא ישתחוו ולכן אכלו קרציהון בהלשנתן ולא דברו בדניאל לפי שלא ראו... ומסיבת המהירות הזו לא ידע דניאל ממנו דבר כי לא הגיע דבר לאזניו כי אם אחרי פועל הנס. גם כי המלך אולי מיהר לעשות קודם שידוע הדבר לדניאל ויבא לבקש עליהם רחמים לפניו או לפני אלקיו

The tale-bearers hit upon an opportunity, seeing Chananiah, Mishael and Azaryah in the act; when the music was heard and all fell on their faces and bowed toward the statue, they saw that Chananiah, Mishael and Azaryah did not bow, and they conveyed their tale. They did not speak about Daniel because they did not see him... And because of this haste, Daniel did not know of it; he found out only after the miracle. Perhaps the king also hastened to act before Daniel would find out, lest he come to ask for mercy before Nevuchadnezzar or before Gd.

3:13-18 Jewish Recalcitrance

2. Midrash Tanchuma Tzav 3

ביתו שרפתי, ועמו הגליתי, ולא עמד עלי בביתו, ובביתי הוא יכול לי?

I burned His house and I exiled His nation, and He did not oppose me in His house. Will He conquer me in mine?

3:19-25 In and out

3. Rashi to Sanhedrin 92b

חנניה מישאל ועזריה היו לבושים בגדי תפארתן כשהושלכו לכבשן, "אל ישנה" שלא יראה מבוהל ומפחד, ומתביישין שונאיו מפניו. "One should not alter [his clothes]" lest he appear confused and afraid. Let his foes be ashamed before him.

4. Talmud, Pesachim 118a-b

בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש עמד יורקמו שר הברד לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם ארד ואצנן את הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש אמר לו גבריאל אין גבורתו של הקב"ה בכך שאתה שר ברד והכל יודעין שהמים מכבין את האש אלא אני שר של אש ארד ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ ואעשה נס בתוך נס

When wicked Nevuchadnezzar cast Chananiah, Mishael and Azaryah into the fiery furnace, Yorkemu, agent of hail, stood before Gd and said, "Master of the Universe, I will descend and chill the furnace and save the righteous from the fiery furnace." Gavriel said to him, "Gd's might is not thus; you are the agent of hail, and all know that water extinguishes fire. I am the agent of fire, I will cool it from inside and heat it outside, a miracle within a miracle!"

5. Abarbanel, Maayan 6 Tamar 3 (pg. 314)

ואפשר עוד אצלי שהגבר הד' שזכר נ"נ שראה לא אמרו כי אם על דניאל בעבור שהיו ארבעתם חברים וראה הנס שנעשה לשלשה מהם וחשב שהיה בזכות דניאל... שהנה כאשר קרא נ"נ להם שיצאו מן האש לא קרא כי אם לשלשה

Perhaps the fourth man mentioned by Nevuchadnezzar was Daniel. The four were peers; he saw the miracle done for them and thought it was in Daniel's merit... When Nevuchadnezzar called them to leave the fire, he only called three.

6. Rashi to 3:25 (based on Sanhedrin 95b)

דומה למלאך שראיתי בהיותי עם סנחרב כשנשרפו אוכלוסיו... (ישעיה לז) ונבוכדנצר היה שם ונמלט בתוך עשרה שנמלטו מהם "He resembles the malach I saw when Sancherev's forces were burned (Isaiah 37)." Nevuchadnezzar was there...

3:26-30 The reaction

7. Talmud, Sanhedrin 92b-93a

בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש אמר לו הקב"ה ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת דורא כיון שהחיה אותן באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו אמר מה טיבן של אלו אמרו לו חבריהן של אלו מחייה מתים בבקעת דורא פתח ואמר +דניאל ג'+ אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטנה עם דר ודר וגו' אמר רבי יצחק יצחק זהב רותה לתוך פיו של אותו רשע שאילמלא בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים... אמר רבי תנחום בר חנילאי בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהן של ישראל על פניהם אמרו להם יש לכם אלוך כזה ואתם משתחווים לצלם מיד פתחו ואמרו +דניאל ט'+ לך ד' הצדקה ולנו בשת הפנים כיום הזה

When wicked Nevuchadnezzar cast Chananiah, Mishael and Azaryah into the fiery furnace, Gd said to Yechezkel, "Go resurrect the dead in the Valley of Dura." When he resurrected them, the bones came and slapped that wicked one in the face. He said, "What are these?" They said, "The peer of these men is resurrecting the dead in the Valley of Dura." He recited Daniel 3:33... Rabbi Yitzchak said: Molten gold should be poured into the mouth of that wicked one; had the malach not slapped his mouth, he would have put all of the songs and praises of David in Tehillim to shame!... Rabbi Tanchum bar Chanilai said: When Chananiah, Mishael and Azaryah exited the fiery furnace, all of the nations slapped 'the enemies of Israel' in the face, saying, "You have a Gd like this and yet you bow to a statue?!"...

Postscripts

8. Talmud, Sanhedrin 93a

להיכן [אזלן]? אמר רב בעין [הרע] מתו ושמואל אמר ברוק טבעו ורבי יוחנן אמר עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות... שנאמר +זכריה ג'+ שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כי אנשי מופת המה

Where did they go? Rav said: They died of the evil eye. Shemuel said: They drowned in spit. Rabbi Yochanan said: They ascended to Israel and married and produced sons and daughters... as Zechariah 3:8 says, "Listen, Yehoshua the high priest! You and your friends who sit before you, for they are men of wonders."

9. Abarbanel, Maayan 6 Tamar 3 (pg. 314)

תכלית מה שהיה ענינם היה זה הנס שנעשה להם ולכן לא נזכרו בזה הספר הצדיקים האלה בדבר אחר רשום ובא תמיד זכרונם נגרר אחר דניאל ובסבתו לא מפאת עצמם

Their central role was this miracle which happened for them, and so these righteous people were not mentioned in any other circumstance in this book, and they are always mentioned after Daniel and due to him, not due to themselves.

The impact of this story

10. Rambam's Letter, Part 2

וידוע הוא מה שקרה על ישראל בימי נבוכדנאצר הרשע, ושכל מי שהיה בבבל סגד לצלם, מלבד חנניה מישאל ועזריה. כמו שאמר הקל ית' עליהם ישעיה כ"ט כ"ב "לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו." ואולי החרש והמסגר היו בכלל מי שסגד אם היו אז בבבל. ואולם לא ראינו מעולם מי שקראם לא רשעים ולא גוים ולא פסולי עדות. ולא חשב ד' יתברך עליהם עוון עובדי ע"ז, מפני שהיו אנוסים. וכך אמרו עליהם השלום מגילה י"ב א' "הם עשו לפנים, אף אני אעשה עמהם לפנים בימי המן."

It is known, what happened to Israel in the days of wicked Nevuchadnezzar, that all who were in Babylon bowed to the statue, other than Chananiah, Mishael and Azaryah. Gd said regarding them in Isaiah 29:22, "Jacob should not be ashamed now and his face should not be whitened now." Perhaps 'the craftsmen and the smiths' were among those who bowed, if they were in Babylon then, but we have never seen anyone who called them wicked or non-Jews or invalid as witnesses. Gd did not assign to them guilt as idolaters, because they were forced. And so Megilah 12a says, "They put on an appearance, and so I will put on an appearance in the days of Haman."

11. Tosafot Ketuvot 33b **אילמלי**

תימה מנא לן דהא אמרי' בהרואה (ברכות סא): כשהוציאו את ר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה אימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך אלמא משמע דבכל נפשך מיירי אפי' היו מייסרין את האדם ביסורין קשין דומיא דר' עקיבא שהיו מסרקין בשרו במסרקי ברזל וכ"ש לנגודי ואור"ת דאותו צלם לא היה עבודת כוכבים ממש אלא היה עשוי לכבוד המלך

This is shocking; how do we know [that they would have bowed under torture]? The Talmud says, "When they took out Rabbi Akiva, he said: I was pained about 'with all of your soul' all my life, wondering when it would come to my hand and I could fulfill it!" It sounds like 'with all of your soul' applies even under heavy torture as experienced by Rabbi Akiva, whose flesh they combed with iron combs, and certainly, if one was only whipped!

Rabbeinu Tam explains that this statue was not actually an idol; it was made for the king's honour.

What do we learn from this story?

12. Abarbanel, Maayan 6 Tamar 3 (pg. 314-315)

ההוצא מזה הספור הוא ג"כ לדעת מעלת דניאל ומדרגתו בעיני נ"נ המלך שמהר לעשות משפט האש בחנניה מישאל ועזריה קודם שיגיע הדבר באזני דניאל כי ירא המלך פן יבא דניאל וימחה בידו... והיה ג"כ הספור הזה משל לאומה בגלותם ולגזירות ולשמדות אשר עשו בהם מלכי האומות בארצותם בגוייהם והסכנות העצומות הסובלות בתוך הגלות כתנור האש השורף ושלא ימוש מלאך ד' מהם...